

KILPAILUJEN
JÄRJESTÄMINEN
KASVATTA
ITSETUNTOA

OPPILAITOSTEN
PARHAAT
KÄYTÄNNÖT
KILPAILUTOIMINTAAN

KILPAILUTOIMINTA
POIKII
KOULUTUSVIENTIÄ

MIKSI AMMATTITAITOKILPAILUIHIN KANNATTAA PANOSTAA, SEIJA RASKU?

Ammattitaitokilpailut kasvattavat ammatillisen koulutuksen vetovoimaa ja arvostusta. Kaikki näkevät kilpailuiden avulla, millaisiin ammatteihin ja tehtäviin ammattikoulutuksesta valmistuu ja millaista osaamista ja uramahdol-

lisuuksia ammatillisen tutkinnon suorittaneilla on. Samalla kilpailutoiminta kehittää ammatillista koulutusta, ja kilpailut ovat myös hyvä tapa nostaa esiin ammatillisen koulutuksen uudistuksia.

Kuva: Inka Porttila

Kilpailutoimintaan osallistuminen on oivallinen tapa kehittää koulutuksenjärjestäjän henkilöstön osaamista, tarjota opiskelijoille yksilöllisiä opintopolkuja ja kehittää samalla koko organisaation toimintaa. Kun kilpailutoiminta on kirjattu koulutuksen järjestäjän strategiaan, sen tuominen ammatillisen koulutuksen arkeen on joustavaa ja tavoitteellista.

Seija Rasku on Skills Finlandin hallituksen puheenjohtaja ja ammatillisen koulutuksen vastuualueen opetusneuvos opetus- ja kulttuuriministeriössä.

KILPAILUT LUKUINA

Taitaja – SM-kilpailu ammatillisen koulutuksen opiskelijoille,
TaitajaPLUS – SM-kilpailu erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille ja
Taitaja9 – yhdeksäsluokkalaisten kädentaitokilpailu
598 kilpailijaa
99 180 kävijää
424 yhteistyökumppania, rahallinen arvo 2,3 miljoonaa euroa
Luvut ovat Taitaja2017-kilpailusta.

EuroSkills – nuorten ammattitaidon EM-kilpailu
480 kilpailijaa yhteensä 28 eri maasta
30 kilpailijaa ja 26 eksperttiä Suomesta
75 000 kävijää
25 suomalaista oppilaitosta
30 Suomen joukkueen yhteistyökumppania
Luvut ovat EuroSkills Gothenburg 2016 -kilpailusta.

WorldSkills – nuorten ammattitaidon MM-kilpailu
1 255 kilpailijaa yhteensä
58 eri maasta
27 kilpailijaa ja 24 eksperttiä Suomesta
125 000 kävijää
23 suomalaista oppilaitosta
82 Suomen joukkueen yhteistyökumppania
Luvut ovat WorldSkills Abu Dhabi 2017 -kilpailusta.

Abilympics – erityistä tukea tarvitsevien ammattitaidon MM-kilpailu
650 kilpailijaa yhteensä 35 eri maasta
9 kilpailijaa, 10 valmentajaa ja 5 tuomaria Suomesta
60 000 kävijää
132 yhteistyökumppania
4 suomalaista oppilaitosta
Luvut ovat Abilympics Bordeaux 2016 -kilpailusta.

Toimittaja: Emmi Oksanen
Taittaja: Joe Ville Järvinen

VERKOSTOITUMINEN, VAIHTO JA VIENTI - KILPAILUTOIMINNAN MONTA LONKEROA

Vaihto-opiskelijoita Singaporeen, kilpailutoimintaa Kiinaan ja koulutusvientiä Brasiliaan. Tällaista seuraa, kun osaamisen ja kilpailukyvyn kasvu on kirjattu oppilaitoksen strategiaan.

Kilpailutoiminta on yksi työkalu, jolla Turun ammatti-instituutti edistää strategiaan kirjattua huippuosaamista. Käytännössä oppilaitos kannustaa eri alojen opiskelijoita kilpailemaan tai osallistumaan kilpailutoimintaan muuten.

Verkostoitumisen voimaa

Kilpailutoimintaan osallistuu myös johto. Palvelualuejohtaja **Hannu Immonen** toimii Suomen teknisenä delegaattina WorldSkills-kilpailuissa. – Siinä saamme kontaktin jokaiseen 76 muuhun maahan, jotka osallistuvat kilpailuun. Verkostoista on hyötyä esimerkiksi, kun haemme opiskelijoille ja opettajille vaihtopaikkoja ja opiskelijoille harjoittelupaikkoja, Immonen kertoo.

Kuva: Vesa-Matti Väärä

WorldSkills-kontaktien ansiosta Turun ammatti-instituutti on lähettämässä hotelli-, ravintola- ja matkailualan opiskelijoita vaihtoon Singaporeen ja auttanut kilpailutoimintaa alkuun Kiinassa. Teknisenä delegaattina Immonen on tukenut Hämeen ammattikorkeakoulua koulutusviennissä Brasiliaan.

Teknisen delegaatin roolissaan Immonen välittää tietoa myös muille koulutuksenjärjestäjille. Kilpailutoiminnassa myös opettajat verkostoituvat kansallisesti ja kansainvälisesti. – He näkevät, millaista ammattitaito ja pedagogiset menetelmät ovat muissa maissa, kehittävät osaamistaan ja päivittävät tietojaan. Verkostoituminen on nykypäivänä äärettömän tärkeää.

Koska kilpailutoiminta on oppilaitoksen linjaus ja sille on osuus budjetissa, mukaan lähteviä opettajia voi sitoutua tukemaan. Lisäksi Turun ammatti-instituutilla on kilpailutoimintaan nimetty koordinaattori. Hän on opettaja, jolla on vahva kilpailukokemus ja hyvät edellytykset tukea muita kilpailutoiminnassa.

TAITAJA ON PALJON ENEMMÄN KUIN KILPAILU

Taitaja on jättimäinen oppimistapahtuma, ei pelkkä kilpailu.

Taitaja-kilpailussa on mukana myös paljon muita kuin kilpailijoita ja puhtaasti kilpailemista edistäviä ihmisiä. Seinäjoen Taitaja2016-tapahtumassa 110 Koulutuskeskus Sedun opiskelijaa suoritti äidinkielen ja etiikan opintoja sekä vapaasti valittavia opintoja vetämällä ammattipolkuja lähes 4 000 yläkoulujen oppilaalle. Heitä ohjasi opinto-ohjaaja, Sedun vs. koulutuspäällikkö **Anne Rintala** kollegansa, projektipäällikkö **Sini Rauhalan** kanssa.

Rintala järjesti Rauhalan kanssa koulukiertueen yläkouluille, ammattipolkuihin ilmoittautumisen, koulutti ammattipolkuohjaajia ja organisoivat ammattipolkujen vetämisen tapahtuman aikana.

”Onneksi lähdin mukaan”

Useimmat Sedun opiskelijat saivat ammattipolkuja ohjaamalla suoritettua viisi osaamispistettä ja hurjasti oppia esimerkiksi esiintymisestä.

– Opiskelijat tykkäsivät ammattipolkujen vetämisestä tosi paljon. Moni kommentoi, että olipa mahtavaa, kun uskalsin lähteä mukaan, Rintala kertoo.

Opiskelijat oppivat, kuinka ottaa ryhmä haltuun ja pitää se näpeissä ruuhkassa, sekä esiintymistaitoja.

– Siinä sivussa he oppivat varmasti myös tapahtuman järjestämisestä.

Tiivis koulutus parempi

Anne Rintalan mielestä Taitajan järjestämisessä pitäisi muutenkin muistaa, että kilpailun lisäksi Taitaja on valtava tapahtuma ja Suomen paras näyteikkuna ammatilliseen koulutukseen.

– Itse en ajattele Taitajaa pelkkänä kilpailutoimintana.

Ammattipolkujen järjestäminen meni Rintalan mielestä kokonaisuudessaan hyvin. Vetäjien koulutukset olisi voinut aloittaa myöhemmin.

– Aloitimme vetäjien koulutuksen jo syyskuussa. Koska syksystä oli pitkä aika itse tapahtumaan, kaikki eivät olleet heti motivoituneita koulutuksiin. Koulutukset olisi voinut aloittaa myöhemmin, esimerkiksi tammikuussa. Myös ammattipolkuoppaiden ja lajioppaiden yhteistyön olisi voinut varmistaa vielä paremmin etukäteen. Nyt he eivät välttämättä tunteneet toisiaan alussa.

Yläkoululaisten kiinnostukseen Rintala on tyytyväinen.

Veera Ollikainen, 3. vuoden liiketalouden opiskelija, suorittaa samalla lukion koko oppimäärää

“Vedin Taitaja2016-kilpailuissa yläkoulujen oppilaille ammattipolkuja. Kierrätin ryhmiä pisteestä toiseen ja kerroin samalla omista opinnoistani noin tunnin ajan. Suoritin näin viisi osaamispistettä vapaasti valittavia opintoja. Sain harjoiteltua esiintymistaitoja ja opin toimimaan itseäni nuorempien kanssa. Ammattipolkujen vetäminen opetti myös, kuinka tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa ja kuinka vetää ryhmiä isossa tapahtumassa. Kokemuksesta voi olla hyötyä esimerkiksi messuilla myöhemmin työelämässä. Olisi ollut mukava osallistua Taitaja-kilpailuun, jos ikäraja ei olisi tullut vastaan. Olen 25-vuotias aikuisopiskelija.”

TAITAJA9-REKKAKIERTUE SAI HUIKEAN SUOSION

Salon seudun ammattiopisto vei Taitaja9-kilpailun rekoilla kouluihin. Se todella kannatti. Metall-, catering- ja rakennusalan tehtäviin osallistui kymmenessä koulussa liki 300 kolmen hengen joukkuetta.

Aiemmin oppilaitos on järjestänyt Taitaja9-kilpailun avoimien ovien päivän yhteydessä ja joukkueita on osallistunut 50–60.

– Tämä oli huikea osallistujamäärä. Koulu ja Taitaja9 saivat paljon näkyvyyttä. Saimme myös paljon hyvää palautetta yläkoulujen oppilailta ja opoilta, iloitsee Salon alueen Taitaja9-vas-
taava **Tiina Lakanen**.

Taitaja9-kilpailun järjestäminen rekkakiertueena jatkuu 2018.

– Perusidea tulee pysymään ennallaan, mutta panostamme vielä enemmän yleisilmeeseen ja näkyvyyteen.

Lakanen sopi vierailupäivät syyskuuksi 2017 Salon alueen yläkoulujen kanssa jo keväällä. Syyskuun tiimi valitsi ajankohdaksi, jotta sää olisi riittävän hyvä ulkoilmatapahtumaan.

Pykälän lähempänä yläkouluja

Kiertueella oli mukana metalli-, auto-, catering- ja rakennusalan opiskelijoita, teknisen suunnittelun lehtori Lakanen, oppilaitoksen myynti- ja markkinointipäällikkö **Mika Rautainen** sekä kahden rekan kuljettajat. 12–16 hengen tiimi meni kunkin yläkoulun pihalle koko koulupäiväksi. Opiskelijat valvoivat ja arvostelivat kilpailusuoritukset. Kolmen kilpailutehtävän lisäksi yläkoulujen oppilaat kuulsivat Salon seudun ammattiopiston koulutusvaihtoehtoja. Myös kilpailun yhteistyökumppanit Teknologiateollisuus ja Rakennusteollisuus esittäytyivät oppilaille.

– Uskon, että kilpailu herätti kiinnostuksen hakea opiskelemaan meille. Kiertueeseen meni toki aikaa, mutta olemme nyt pykälän lähempänä yläkouluja.

YHTEISHENKEÄ JA KILPAILUKOKEMUSTA KOULUKILPAILUISTA

Jokilaakson koulutuskuntayhtymä JEDU on järjestänyt jo kolmena syksynä JEDU Skills –koulukilpailut.

Kuva: Tuula Leskinen

Kilpailukokemusta, opettajien ja opiskelijoiden toisiinsa tutustumista, piilokoulutusta, tiimityötä ja markkinointia. Kaikkea tätä koulutuskuntayhtymän johtaja **Keijo Makkonen** ajatteli, kun hän ehdotti JEDU Skillsien järjestämistä JEDUn johtoryhmälle.

Lokakuussa 2017 JEDUn opiskelijat kilpailivat kolmansissa JEDU Skillseissä yli 20 lajissa. Jokilaakson koulutuskuntayhtymä JEDU toimii Pohjois-Pohjanmaalla seitsemällä paikkakunnalla 30–50 kilometrin päässä toisistaan. Kilpailutkin jakautuvat eri paikkakunnille.

– Eri toimipisteiden opiskelijat ja opettajat pääsevät tutustumaan toisiinsa. Opettajat oppivat toistensa parhaita opetustapoja ja

opiskelijat saavat kilpailukokemusta. Samalla kilpailut ovat hyvää markkinointia, Keijo Makkonen kertoo.

JEDU Skillsit ovat myös Taitaja-semifinaalien esikarsinta. Parhaat pääsevät halutessaan Taitaja-semifinaaleihin. Kun eri toimipisteiden opiskelijat ja opettajat ovat tutustuneet JEDU Skillseissä, he ovat Taitaja-semifinaaleissa jo toisilleen tuttu tiimi.

Kilpailupäällikkö johtaa

JEDU Skillsejä organisoii JEDUn kilpailupäällikkö. Käytännönjärjestelyt tekevät sellaiset opettajat ja opiskelijat yhdessä, joiden ala ja toimipiste on kilpailussa mukana. Ensimmäisenä syksynä mukana oli alle 10 alaa, seuraavana syksynä jo 15 alaa ja kolmannella kerralla yli 20.

– Kun joku ala lähtee mukaan, opettajat sopivat työnjaon keskenään.

Kilpailut ovat julkisia. JEDU lähettää kilpailuista tiedotteita medioille.

Joillakin paikkakunnilla toimipisteet ovat kutsuneet peruskoululaisia yleisöksi. Joissakin lajeissa tuomareina ovat toimineet opettajien lisäksi yritysten edustajat. JEDU Skillsit ovat pidettyjä ja jatkoa on luvassa.

– Kilpailut ovat saaneet opiskelijoilta ja opettajilta erittäin hyvän vastaanoton. Tämä on myös keino tuoda tietyn toimipisteen kaikkea koulutusta esille, sekä kehittää koulutusta kaikissa toimipisteissä.

OPETTAJA VOL 2.0

Opettaja Markku Vengasaho lähti täysillä mukaan kilpailutoimintaan. Hän on saattanut yhteen nuoret opiskelijat, paikalliset yrittäjät, ammattitutkinto-opiskelijat ja alan huippuammattilaiset.

– En ole enää sama opettaja kuin viisi vuotta sitten. Opettajan roolini ja opetusmenetelmäni ovat muuttuneet, lehtori **Markku Vengasaho** toteaa.

Hän on lehtori Saimaan ammattiopisto Sampossa ja kondiittorilajin lajipäällikkö. Kilpailutoiminnassa Vengasaho on oppinut mielestään tiimityötaitoja ja ymmärtänyt verkoston voiman. Jos hänellä on visainen tilanne ratkaistavana, siihen voi pyytää apua verkostolta ja joku auttaa jopa vartissa.

Opettaja oppi mahdollistajaksi

– Kun nuori on luomassa omaa tulevaisuuttaan, mietin, kuinka voisin synnyttää hänessä ammatillisen kipinän, joka saisi syttymään alalle. Opiskelijalla ja kilpailijalla on oma näkemys, eikä ole tarkoitus, että hän tekee minun näkemykseni mukaan.

Tämän ymmärtääkseen Vengasahon on pitänyt oppia nöyrää kuuntelemista.

Työ Skills-lajipäällikkönä ja **Emeliina Papinien** WorldSkills-valmentajana on kannattanut.

– Tämä on ollut minulle parhaita projekteja työelämässä ja hyvä koulutus tulevaan reformiin. Työvuosia on takana 22. Sampon leipuri-kondiittorikoulutus on tällä hetkellä myös hyvin suosittua.

Kuva: Joachim Wunch

Teija Ripattila, huippuvalmennuspäällikkö, Skills Finland ry

”Tämä on taloudellisesti toimiva tapa yhdistää valmennus ja koulutus. Opiskelijalle jää osaamisen lisäksi käteen todistukset tutkinnonosien suorittamisesta.”

Kuva: WorldSkills

Valmennusta ja koulutusta yhdessä

Vengasaho yhdisti Papinniemen valmennuksen myös Huippuosaajasta yrittäjäksi -koulutukseen. Hän houkutteli alan huippuosaajia kouluttamaan Papinniemeä, nuorisopuolen opiskelijoita, oppisopimusopiskelijoita, eteläkarjalaisia yrittäjiä ja alan opettajia eri puolilta Suomea Sampoan. Huippuosaajien houkuteleminen kouluttamaan lappeenrantalaiseen ammattiopistoon kuulostaa vaikealta tehtävältä, mutta sellainen onnistuu, kun löytää innostuneita ihmisiä.

– Monet ovat halukkaita jakamaan tietoa erityisosaamisalastaan muille. Kun osallistujaryhmän koko on riittävän suuri, maksu osallistujaa kohti ei ole liian korkea.

Oppisopimusopiskelijat suorittivat ryhmässä ammattitutkintoaan ja perusasteen opiskelijat omaa koulutustaan. Paikallinen säätiö tuki yrittäjien osallistumista. Oppisopimusopiskelija kehitti myös kilpailureseptejä Papinniemen kanssa.

– Usein koulutuksen yhdistämistä valmennukseen rajoittaa eniten oma ajattelu.

Aidosti hyötyvät yritykset haluavat mukaan

Vengasaho hankki myös Papinniemen WorldSkills-kilpailumatkan rahoituksen yritysyhteistyöllä.

– Kysyin ensin itseltäni, miten tietty yritys hyötyisi Emeliinan kilpailun rahoittamisesta. Jos keksin hyvän syyn ja se oli minulla kirkkana mielessä, sain yrityksen mukaan.

Esimerkiksi WSC2017-karsintakilpailut olivat yhteistyöyritys Keittiömaailman tiloissa. Aiemmin karsinnat ovat olleet oppilaitoksen tiloissa. Vengasaho keskittyi hankkimaan rahoitusta muutamilta yrityksiltä. Ne saivat näkyvyyttä myös esimerkiksi Papinniemen nettisivuilla ja kilpailijatiimin työtakeissa. Kehittäjätyyppinä Vengasaho epäilee, että leipiintyisi, jos joutuisi tekemään opettajan työtä yksin.

– Kun toimin tiimissä, pystyn antamaan paljon enemmän.

MIKSI LÄHETTÄÄ EKSPERTTI KANSAINVÄLISIIN KILPAILUIHIN?

**Kansainvälinen kokemus parantaa opetusta.
Verkostot voivat poikia jopa koulutusvientiä.**

Ekspertrin lähettäminen on tärkeä keino pitää oppilaitos kehityksen eturivissä.

– Kilpailutoiminta on keino päivittää osaamista ja ammatillisia käytäntöjä, sekä luoda kansainvälisiä suhteita, jotka eivät muuten onnistuisi, määrittelee teknologia-alojen toimialajohtaja **Jukka Kosunen** Savon koulutuskuntayhtymästä.

Sakkyn opettajat ovat bonganneet kilpailuista paljon ideoita opetukseen sekä laitteita ja muita uusia opetusvälineitä, joita oppilaitos on sitten hankkinut.

Kuva: Heli Laitinen

Koulutusvienti alkuun

Kesällä ja syksyllä 2017 Sakky järjesti ensimmäisen kerran WorldSkills-harjoitusleirejä ruotsalaisille, englantilaisille, venäläisille ja kiinalaisille kilpailijoille.

– Olemme saaneet koulutusviennin alkuun näin. Näiden tuotteiden myyminen ei olisi onnistunut, jos emme olisi olleet aktiivisia kilpailutoiminnassa.

Sakky on lähettänyt ekspertejä WorldSkills- tai Euroskills-kilpailuihin jo 15 vuoden ajan. Hyvä ekspertti on innostunut, taitava, osaa sujuvaa englantia ja hoitaa homman uudestaan.

– Parhaan hyödyn saa, jos on eksperttinä pari-kolme kertaa.

Leveältä pohjalta on hyvä ponnistaa

Sakky käyttää Taitaja-kilpailun vanhoja kilpailutehtäviä opetuksessa joka paikkakunnalla. Taitaja-semifinaaleihin Sakkystä osallistuu joka vuosi 70–90 opiskelijaa. Leveältä pohjalta opiskelijoiden ja opettajien on hyvä ponnistaa alan huipulle kansainvälisiin kilpailuihin. Sakky on koonnut opiskelijoiden kilpailutarinoita oppilaitoksen nettisivuille ja sosiaaliseen mediaan. Taitaja-infoissa vanhat kilpailijat innostavat nuorempia opiskelijoita mukaan. Se on kannattanut. Esimerkiksi syksyllä 2015 yksi uusi opiskelija ilmoitti heti ensimmäisenä koulupäivänään, että hän haluaa Taitaja-kilpailuun. Niin hän oli Taitaja-finaalissa keväällä 2017.

MIKSI HUIPPUOSAAJANA TOIMIMINEN -OPINTOKOKONAISUUS KANNATTAA?

Huippuosajana toimiminen -opintokokonaisuuden suorittaneet parturi-kampaajat ovat kuumaa kamaa työmarkkinoilla.

Kun hiusalan opettaja **Heli Råglund** kokee, että opiskelijalla on motivaatiota oppia keskivertoa enemmän, hän ehdottaa tälle valinnaista 15 osaamispisteen Huippuosajana toimiminen -opintokokonaisuutta. Stadin ammattiopiston hiusalan opiskelijat voivat suorittaa opintokokonaisuuden esimerkiksi kilpailemalla Taitaja-kilpailuissa ja muissa kilpailuissa sekä toteuttamalla erilaisia projekteja, kuten näytöksiä ja hyvinvointipäiviä.

Yritykset haluavat kilpailijan

Opintokokonaisuus kannattaa suorittaa, sillä alan työnantajat arvostavat sitä.
– Työnantajat ovat havainneet, että kokonaisuuden suorittaminen näkyy muun muassa

opiskelijan teknisessä osaamisessa ja halussa kehittyä, Råglund kertoo.

Opintokokonaisuuden suorittamalla opiskelija voi hankkia myös erityisosaamista, jota peruskoulutus ei tarjoa. Jos on mukana musikaalien ja näyttösten tekemisessä opiskelijana, on paremmat mahdollisuudet työllistyä niiden tekijäksi myöhemmin.

Kilpailemalla opiskelija voi oppia teknistä taitoa, paineensietokykyä ja markkinoida itseään työnantajille kehittymishalusena työntekijänä. – Hiusalalla on paljon kilpailuja. Monet yritykset kannustavat työntekijöitään kilpailemaan ja saattavat odottaakin sitä.

Opintokokonaisuuden suorittamalla voi myös nopeuttaa opintojaan.

Veera Rantanen, 3. vuoden hiusalan opiskelija Stadin ammattiopistossa
"Halusin suorittaa opintokokonaisuuden, koska kilpaileminen kiinnosti minua. Olin mukana Taitaja2017-semifinaaleissa ja finaalissa työskentelin italialaisen kilpailijan assistenttina. Tekninen osaamiseni kehittyi ja opin uskomaan itseeni uudella tavalla. Taitaja-finaalissa opin yhteistyötaitoja ja pystyin luomaan suhteita. Tutustuin kilpailujen kautta valokuvaajaan, jonka mainoskuvauksiin olen tehnyt meikkejä kilpailun jälkeen."

Kuva: Inka Porttila

10 TAPAA HYÖDYNTÄÄ KILPAILUTOIMINTAA

1. Lähde mukaan täysillä.

Kun innostunut opettaja saa tarvitsemansa tuen, hän kehittää koulutusta. Siitä hyötyvät kaikki.

2. Markkinoi oppilaitosta kilpailukokemuksella.

Opiskelijoiden kilpaileminen ja opettajien aktiivisuus kilpailutoiminnassa kertovat, että oppilaitoksessa on motivoituneita opiskelijoita ja korkea osaaminen.

3. Kilpailutoimintaan osallistuva opettaja on parempi opettaja kuin aiemmin.

Anna hänen jakaa osaamistaan muille ja kannusta siihen.

4. Järjestäkää Taitaja9-kilpailu rekkakiertueena yläkouluihin.

Antakaa yläkoulujen opinto-ohjaajille valmista esittelymateriaalia kilpailusta ja oppilaitoksesta ja pitäkää opinto-ohjaajiin muutenkin yhteyttä.

5. Taitajaan voi osallistua muutenkin kuin kilpailemalla.

Järjestelyihin osallistumisesta saa osallistumistodistuksen ja opintojen osana osaamispisteitä. Niistä on hyötyä ja näyttöjä tulevaisuuteen.

6. Järjestäkää omia koulukilpailuja.

Ne ovat hyvä keino kehittää oman koulutuskuntayhtymän koulutusta ja tarjota opiskelijoille kilpailukokemusta.

7. Nimetkää kilpailukoordinaattori, joka tekee vuosikellon sekä tukee kilpailijoita ja opiskelijoita.

Näin ainakin yhdellä ihmisellä on kilpailut hyvin hyppysissä.

8. Ottakaa kilpailutoiminta mukaan talousarvioon.

Selkeä budjetti helpottaa osallistumista.

9. Pyytäkää kansainvälisiin kilpailuihin valmentautumiseen yrityksiä mukaan.

10. Luokaa suhteita.

Esimerkiksi kansainvälisissä kilpailuissa luodut suhteet voivat poikia myöhemmin koulutusvientinä.